

Սեպտեմբեր 16 1992 Չորեքշաբթի

Օրաթիւր Բ արի, քիւ 89 (181) գինը 2 և

Երևան 375010 Հանրապետութեան 47 Դասի 69149

hno. 581841, Ֆաքս 562941, Ելեկոն 243266 CIPR SU

ՀՈՒԿ Հանրապետական վարչապետուհի

ԱՆՍԱ-ԱԹԱՅԻ ԵՌԱԿՈՂՄ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԱՎԱՐՏՎԵՑԻՆ ԱՆԱՐԴՅՈՒՄԷ

Հայաստանի Ռազմավար ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչության սեպտեմբերի 14-ին կայացած նիստում...

Նույն օրը ԱՄԽ-ի կարգավիճակի, որոշումների ընդունման մեխանիզմների...

Բնակավայրերից հեռու որովայն չմասնակցել հոկտեմբերի 21-ին...

Միաժամանակ հարկ համարվեց դիտարկել որպես ընտրության խախտումներ...

Նիստի վերջում լավեցին երկու զեկուցումներ: 33 ԳԽ...

Հայաստանի կուսակցության կազմում Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն...

Նիստի վերջում լավեցին երկու զեկուցումներ: 33 ԳԽ...

Հայաստանի կուսակցության կազմում Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն...

Նիստի վերջում լավեցին երկու զեկուցումներ: 33 ԳԽ...

Հայաստանի կուսակցության կազմում Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն...

Նիստի վերջում լավեցին երկու զեկուցումներ: 33 ԳԽ...

Հայաստանի կուսակցության կազմում Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն...

Նիստի վերջում լավեցին երկու զեկուցումներ: 33 ԳԽ...

Հայաստանի կուսակցության կազմում Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն...

Նիստի վերջում լավեցին երկու զեկուցումներ: 33 ԳԽ...

Հայաստանի կուսակցության կազմում Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն...

Սեպտեմբերի 14-ից 15-ը Ղազախստանի մայրաքաղաքում...

Պայթեցված կամուրջը վերաբացվեց

Երեկ ժամը 17-ին վերականգնվեց Վրաստանի Հայաստանի կառող երկաթուղային կամուրջը...

Պոլ Գորը մտադիր է այցելել Հայաստան

Հավանաբար մոտ օրեր Հայաստան կայցելի ԱՄՆ լեզնեպետարանի նախկին խորհրդական...

Գիշերային մարտ Մեծմանայում

Հակառակորդը սվել է 10 գոն եւ քազմաքիվ վիրավորներ

Ինչդեռ հաղորդում են ԼՂՀ ինքնապաշտպանության զորքերը...

Այս տեղեկությունը հաստատում են Ադրբեյջանի լեզնեպետարանը...

Հանցանք սեփական ժողովրդի հանդեպ

ԼՂՀ իշխանությունները կոչ են անում բոլոր այն երկրներին, որոնք ղեկավարում են...

Բիւրեւում աշխատանքն սկսեց Հանրապետության երկրների միջխորհրդարանային համաժողովը

Երեկ ժամը 14-ին Բիւրեւում աշխատանքն սկսեց ԱՊՀ երկրների միջխորհրդարանային համաժողովը...

Օրակարգում Գերագույն խորհուրդների դերի...

Նիստի մասնակիցները լուսաբանում են...

Սեպտեմբերի 14-ից 15-ը Ղազախստանի մայրաքաղաքում...

Ռ. Դյուման գաղտնի այցելել է Միդիա

Ֆրանսիայի արտգործնախարար Ռոլան Դյուման երկուշաբթի օրը այցելել է Դամասկոս...

ՄԱԿ-ը նոր ուժեր է առաջարկում Բոսնիա

ՄԱԿ-ի Անվանագրության խորհուրդը երեկ...

Մյուս կողմից, նախորդ օրվա ամենակատարած...

Առեւտրային Բեյրութում

Երեկ կեսօրին Բեյրութի արեւելյան շուկայում...

Իզեբեկովիչը եւ Կարաջիչը ժնեկից առաջ տայնան են դնում

ԱՌՈ ռադիոկայանը հաղորդում է, որ Բոսնիայի եւ Հերցեգովինայի նախագահ...

«Ազգ»ը սովորաբար իր կարեւոր հրատարակումները նախադրում է խմբագրական հանձնախումբի կողմից: Որո՞ւմ յուրօրինակ «փրկագրեր» են «սխալ հասկացվելու» դարձաբառը:

Այս անգամ էլ անհ Տիգրան Հայրապետյանի «Վերջին մարտը» իշխանությունը հողվածն է առիթ հանդիսացել նման մի խուսափուրջան. «Հեղինակը, գիտակցաբար թե՛ սարսփն սրվելով, խառնել է գույները, ազգը կանգնեցրել ճակատագրական երկնքահամրի առաջ, որ ավելի քան փոխափայլական, գոյարանական խնդիր է հիշեցնում, քան որևէ հաղթական գործողության կոչ: Ինչ էլ լինի, կարծում ենք, ընթերցողին կհետաքրքրեն այս ոչ միանշանակ մտածումները (ընդգծումներն ինձ են. - Ա. Հ.):»:

Կարծում ենք, խմբագրությունը ներողամիտ կզգնվի, բայց սույն հրատարակման ամենաբոլոր էլ անհասկանալի հասվածն է սա: Ռուսիան, ինչպես էլ կենսափորձով էլ դաստիարակությամբ դեմ լինեն անվերապահությանը, ստիպված են գոնե ինձ՝ ընթերցողին համար արժանազոր տղազրվել է կարևորագույն մի հողված, երբ չստեղծ ամենակարևորը վերջին երկու-երեք տարում մեզ ծանոթ բոլոր-բոլոր ֆենդադարձական-վերլուծական հրատարակումների բովանդակ բարձր: Եր փառք սատո, որ հեղինակը ներկայացնում է հայ մասվորականության ամենաբեկաստոր սերունդը: Ընթերցողին չդիմեք է ընդամենը հետաքրքրեն Տ. Հայրապետյանի լրջագույն ճազանդները, այլ մտալենն ու խաղենք: Հանգիստ ու դադար չստանա: Որովհետև լրջագույնական է նման ախտաբանի տես այսօր նա իր դարձն է համարել անել ու հիմնավորել այն, ինչ վաղը դասնալու է անհայտ մահամեծի սնարի շուրջ խմբված բազմաթիվ անգույն ու ունայն լրջուկոծ: Հեղինակը չի խառնել գույները, ընդհակառակը, սեւեռվել ու մեզ սեւեռել է մեկ ու կարևորագույն ուղղությամբ, մասնագույն չափանիշներով մյուս գույները, որոնցից յուրաքանչյուրը կարմիր մեծակ, թե՛ դեղին, կուսակվելու էր քանձառնալու դեղմունց տակաս վանձալոր չէ սեւից: Եր ինչ զին ունի հաղթական գործողության կոչ անորձաս երկյուր մի իրավի-

ճակում, երբ լրագրային սեղմ տարածքն անբերի հայելու դեմ բոլորիս ցույց է արվում «մեր վերջն ինչ է լինելու» գոտ հայկական ճանաչողի հարցադրման ստույգ դասասխանը: Բողոքի, սկսած հանրադատության առաջին հաղափարուց՝ նախագահից մինչև վերջինը, որ լինեն, անեն, ես: Այս հրատարակումը միաժամանակ վերը հիշատակված ֆենդադարձական-վերլուծական հողվածների բովանդակ բարձր յուրահասու է եզրափակում է՝ բարադրված իսկական մասնողի, գաղտնի մտավորականի ուղեղով է արժու: Թմ խնդիրը հեղինակին գովաբանելը չէ, դա նվաստ նշանակ կլինի: Ավելին՝ անձամբ չեմ էլ ճանաչում, միայն սարիք գիտեմ.

Անդամներ սոյազվածի

Ողնաբար եւ ոգի

ուսի բոլոր նրանց, ովքեր կողմն առաւելու, հասկաղես «մասնող» բնորոշման դեմ, հիշեցնեն, որ Նիցցեն, ում ասույթը բնաբան է դարձրել հեղինակը, իր հասուն գործերից մեկը «Արալույթը», գրել է 37 տարեկան հասակում: Թող չվրդովեն նաեւ նրանք, ովքեր երեկվա բացարձակ անհայտությունից ելած, այսօր դեռություն են ազգ կառավարելու լծակներն են անել ձեռները: Երբ դա ընդունելի է, միանգամայն համարձակ լինի համարվի ընդամենը մասնել կարողանալու ունակությունը:

Տ. Հայրապետյանն, այստիպով, կարծես թե ամփոփում է գոցում է հայ մամուլում սեղմ-սեղմ ալիք սվող է «ընդդիմախոսական» անվանյալ աստղաբաշխ: Ոչ թե ասելիք չթողնելով, այլ ասելիքի էությունը ստանալով: Մնացյալը քար է, որոնցով բարել է անելու, սակայն անխոսակ դասը: Բանականի, հիմնավորի, աղաքցուականի դասները:

Ինքնըստիմյան զավեհական համարենք էլ սեւական-փիլիսոփայական խարսխումները համեմատելու միտք իսկ վանենք մեզ: Նիցցե, Գոմիլով, Հոդդեն, ու հանկարծ... Ռ. Իշխանյան, Կ. Մարգարյան, Վ. Մանուկյան, Է. Եղորյան կամ Վ. Միլոզյան (ուրիշ էկստրաններ կարծես թե չկան աստղաբան, այդպես էլ):

Նաեւ գուցե թե վերջին անգամ ծայրաստիճան անկեղծ ու ճակատագր լինեն, չէ՞ որ այս մտածումներն ուղղակի հասցն ունեն: Մեզնից՝ ընթերցողներից բացի, առավել ու բացառիկ ուշադրությամբ այս ամենը՝ ոչ թե ընթերցի ու վերբերենի հենց «Վերջին մարտը» իշխանությունը ներկայացնող Առաջին դեմքը: Քանզի ճակատագրի բերումով ինքն է ներկայացնում բուրդի կասարը: Ու հանգիստ, բացառաբար վերաբերվենք, բացառելով «հաղափար գործողության կոչ» անվանվող իրաւանցումը: Առաջարկենք միայն նախադաս վերջին համալսարանական սարհինի փիլիսոփայության ուսումնասիրությունից հայտնի մի միտք: Վեր-

լու փորձ, աղակալումսցման քայլի վերջո (ոչ ավելի, ոչ դակաս) իշխանությունը ստղալու միտք: Ինչուիսի՞ նեղմություն: Ինչուիսի՞ անհեռաստություն: Ներկայումս դժվար չէ մեկ ամեկ բարկել, հիշեցնել բոլոր այն ահազանգ-սազանդները, որոնք հնչել են նախադաս, հնչել են ժամանակին, նոյաակ հեռադեղնով միայն ու միայն կանխել վարք, սխալը, աններելին, սակայն անուշադրության, քանախոսի կամ ցածրամակարդակ վարկաբեկման ենթարկվել, որդես «հակընդդեմ կողման է բղխել» ունձգություններ: Ու թե ինչ ուժով են հարվածել երկին, ազգին, բողոքի քահարհն ընդհանրադաս, բուրգին ու կասարին մասնավորադաս:

Ավագ, բարոնակվում է նաեւ հիմա:

Հայտնի բան է՝ «իշխանությունը գրադվելը» անողայնաբան մեկուսացում-օտարում է մարդուն հասարակության կենդանի օրգանից, դարադարձում նրան աղբի է գործել սրամազձորեն ուրիշ կենսադրում, խլում նրանից ամենակարևորը իրեն ու իր արածին կողմից է անկողմնակա դիտելու խնամությունը: Եւ սա որդես ինքնըստիմյան ենթադրվող իրողություն անանձնակի վանգ չի ներկայացնում բոլոր այն երկրներում, ուր սահմանադրական կայուն կարգը, կառավարման ավանդական հիմնադրույթները, հասարակական խավային հաւելիքի, հաղափար-սեւեռական կայունությունը խոլառ չեզոքացնում, բուսախոյր սղիացնում են նույնիսկ ամենալուրջ վերասերման, աղաքարոյականացման եւ աղաքնորհուրյան դասնառած վերելքը:

Միանգամայն այլ է Հայաստանի բանը, հասկաղես 1990-ից հետո: Կարելի է գերադրված ճիգերի օգնությամբ, արախին բարենոյաս հանգամանքների առկայությամբ կարգավորել, ասենք, օրվա հացի ցավագին խնդիրը, վառելիքի եւ հումքի հանգույցը, ելեն քրափականից ու մի քիչ, բաց քիչ մարդավայել աղաքուսի հասցնել հանրադատությունը: Կարելի է նաեւ գերոդերաքի միջոցառումներով մի հարյուր-երկու հարյուր ման ու մեծ գող էլ բռնել ու խոլխաքար ցուցադրել հեռուստաստությամբ: Կարելի է նույնիսկ որոշ «անգին» գոհարեումներով մեղմել կաղային

աներեւակայելի խնդրումների հարուցած վրդովմունք: Մեկ ու մեկ ուրիշ ձեւ է կարելի է անցկացնել քառանձակարանակի կենցաղով... Հետո...

Տ. Հայրապետյանն, այնինչ, խոսում է Ազգի փերվող ողնաբար էլ անւաղող ոգու՝ մասին, վաղնջական ու անանցանելի արժեքներ, առանց որոնց ամենակարճ ժամանակահատվածում անաղաքի էլ դժոխքի կլերածվի այս մի դասառողք, որը Մեր Հայրենիքն է, նույնիսկ երբ իշխանություններին հաջողվի դրախալային մասակարարում աղաքաղել: Նա հուշում է Առաջին մարտին, թե ինչ դեմ է անել «Վերջին մարտը» իշխանության անփառանակ գահակիրը չդառնալու համար:

Եւ խոհանոցային մակարդակի ուսրոքվումով մի բաղադր արձագանքել: «Իսկ ի՞նչ էք առաջարկում: Մինչեւ հիմա բազում առաջարկություններ են եղել, իսկ այս հողվածի ամբողջ կիրքն ու լիցքը էլին են մասնանուծ: Այն էլին, դեղի ուր ուղղվելը, դեղի ուր բողոքիս ուղղելը դեռես ու չէ: Դեռես:

Յանկացած իշխանություն ամենից բաց երկյուղում է իշխանությունը կորցնելուց՝ միանգամայն հասկանալի է սրամարանական դիրքորոշում: Չսեւաքար սարված «մեծ հաղափարություն» էլ միայն հաղափարակությունը, մեր իշխանական բուրգը դաշտանական իր վահանն ուղղել է այդ բնագավառին ու վերջես հասկաղես հանգստացել՝ հաղափարակ սկար ու անկասար դիմակայության հանդիմանելով: Սակայն լրջագույն վանգը կծկվում է ամենվից ոչ հաղափարական աղաքաբեկներում, այլ դասնության եւ մարդկության կենսափորձի բովերում հուցված բարոյական դաշտում:

Յավով, ճազանաղով ու ազգի գավակի մասնողությամբ հենց այս մասին է խոսում հողվածագիրը:

Եւ ցավալին ու անհեղինակ այն կլինի, երբ Ազգն ու իր առաջնողները, անձնող գավակների դեմ, մոռանան եւ ուրանան իրենց Ուսուցաղաքի հանձարեղ բանաձեղ, որով բացվում է մեր ազգային իմացակալության այրուրները: «Մանաչել զիմաստություն եւ զխրաւ, իմանալ զքանս հանձարոյ»:

ԱՐՄԵՆ ԳՈՒՐԱՆԵՆՈՅԱՆ

Ինքնուրուճան այլընտրանք

Վերջին չորս-հինգ տարվա ընթացքում Ղարաբաղի խնդիրը խորանալով էլ ենթարկվելով համալսարանային տեղաբարձրի օրհնաչափությանը, նորանոր կողմեր է դրսեւորում, դառնալով իրադրության թելադրած նոր մոտեցումներ: Ասորես տղազրվող տեսակետը գուցե վիճելի է, բայց արժանի է ուշադրության:

«Ինքնուրուճան իրավունքը չի կարող կիրառվել առանձին դեռությունների տարածում աղողի ազգային փոքրամասնությունների նկատմամբ: Այստեղ գերակշռողը սարածային ամբողջականության սկզբունքն է»: Ղարաբաղի վերաբերյալ ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի արտահայտած բավականին հսակ դիրքորոշումը մեկ անգամ եւս աղաքցուում է Արցախի ազատագրական ողալարը հաղափարական ձեւերից ինքնուրուճան սկզբունքի վրա հիմնելու անողաքականաարձարությունը:

Մեր դիվանագիտությունը միջազգային աղաների ուշադրությունը դեմ է հրավիրի այն փաստական խողողության վրա, որ խոհողային կայսրության ձեւող հանողիսացող Արցախը քեղերաքիվ կազմավորում էր, որը բողկացած էր երեք վաղաքարափական միավորներից: Այդ հանողիսություն բուն բազմազգ սարածից բացի, ինքնավար կառավարման սկզբունքով նրան էին միացված Լ. Ղարաբաղը եւ Նախիջեւանը:

Միտքայն փողոզման նախօրյակին փողոզվեց աղբեջանական քեղերաքիան: Նրանից անջատվեցին Նախիջեւանը եւ Լեռնային Ղարաբաղը, որոնք իրենց անկախ հանողում, երբ լրագրային սեղմ տարածքն անբերի հայելու դեմ բոլորիս ցույց է արվում «մեր վերջն ինչ է լինելու» գոտ հայկական ճանաչողի հարցադրման ստույգ դասասխանը: Բողոքի, սկսած հանրադատության առաջին հաղափարուց՝ նախագահից մինչև վերջինը, որ լինեն, անեն, ես: Այս հրատարակումը միաժամանակ վերը հիշատակված ֆենդադարձական-վերլուծական հողվածների բովանդակ բարձր յուրահասու է եզրափակում է՝ բարադրված իսկական մասնողի, գաղտնի մտավորականի ուղեղով է արժու: Թմ խնդիրը հեղինակին գովաբանելը չէ, դա նվաստ նշանակ կլինի: Ավելին՝ անձամբ չեմ էլ ճանաչում, միայն սարիք գիտեմ.

մայն ուրույն վաղաքարափական միավորում:

Մյուս կողմից միանգամայն անընդունելի դեմ է համարել առկա այն վիճակը, երբ Ղարաբաղի անկախության ճանաչման ողեղբարձ գիծը չի ուղեկցվում համաողասախան գողափարաղափական հիմնավորումներով: Ժամանակի հրամայականը դառնալով է, որ միջազգային աղաներում Ղարաբաղը ներկայացվի որդես անկախ դեռություն բողոք հասկանիչներով օժսված միջազգային իրավունքի ինքնուրուճան սուրբյեկ: Միջազգային հարաբերություններում այսուհետ դեմ է հանդես գալ հետալ ողորոշումներ. երբ միջազգային հանողությունն էլ, հանձինս այստես կոչված աղբեջանիցների, ընդունում է բուրալեզու եւս մի ժողողի ձեւավորման դե քահան, աղա նա, հանձին Ղարաբաղի հայալեզու բնակչության, ողաքալոր է ընդունել նաեւ հայալեզու նոր ժողողի առաջացման դե քահան: Ղարաբաղցիներն էլ օժսված են ուրույն հաղափարակ եւ մեակողային դեմով, լեզվական առանձնահասություններով եւ այլն:

Ըստ իս, Ղարաբաղի ողաղանման եւ նրա միջազգային ճանաչման կարեւորագույն այս խնդրի արագ ձեւավորմանը եւ կուտ մեկնակեթի մեակմանը դեմ է լծվել մեր ողաքարանները, լեզվաքանները, հողբանները եւ այլն: Հարցի հաջող լուծումը մեր հաղափարաններին կողմն միջազգային ա-

լաններում ձեւաղաքալե մի բար խողղողներից եւ առավել դյուրին ողալաններում ձավալել իրենց գործունեությունը: Տողերիս հեղինակը ողաքարողայն ուրույն ժողողողի ձեւավորման անհրաձեւ հիմնավորումներով հանդես կգա առանձին հողվածով:

Հասկանալի է, որ վերոիշյալ առաջարկությունն առանձնաղես իվանողաղին կընդունվի մեր հողեւոր ողորսի ներկայաղույցների

կողմից, սակայն վերաղես նրան էլ դեմ է ընդունեն, որ արաքականության մեջ գործում են միանգամայն այլ օրեներ: Հավանաքար եկել է նաեւ մեր քարերը ցրելու ժամանակը, եւ դա իսկամտրեն իրականացնելու եւ հայկական երկրող դեռությունը ողաղանելու, ամրողողելու դեղմունց քաս բուսով կգա նաեւ քարերը հավալելու ժամանակը:

ՎԱՐԿԱՍ ՏԵՐՏԵՐՅԱՆ

«Ազգ» թերթի համակարգչային ծառայությունը կատարում է

Apple Macintosh

համակարգիչների տեխնիկական որակյալ սղաասարկում

Դիմելով մեզ, դուր կարող եք ձեռք բերել հայերենի աղսոմաս սողողարձի:

«Ազգ»ի համակարգչային ծառայությունը ընդունում է նաեւ

- գողաղուների
- խոհողանիչների
- քիրոսային նեաների
- կնիքների
- հրալիքանումների
- սարքեր տեսալի աղողաղերի
- եւ ընդհանրողես, համակարգչային ձեւավորման ողալեներ:

Դրան կկատարվեն ձեւ երեւակալաղից քարձր մակարդակով:

Կաղսեն, երեւան, Գանողաղություն 47, «Ազգ» թերթ, Գ 36 28 63

